

CRYPTO-ANARCHISME

De media lijken niet genoeg te krijgen van Bitcoin, Blockchain, NTF's, Web3 en andere *buzzwords* uit de cryptotechnologie. Niet in de laatste plaats omdat er een handjevol mensen schatrijk mee is geworden. Toch was cryptotechnologie niet bedoeld als het piramidospel wat het nu lijkt te zijn geworden. Ooit was het idee een alternatief economisch systeem zonder overheden of banken te realiseren wat uiteindelijk zou moeten leiden tot een internet zonder censuur of controle waarin informatie-uitwisseling vrij zou zijn. In dit artikel wordt uitgelegd wat deze *crypto-hype* is, scheiden we de zin van de onzin, en kijken we wat de anarchistische beweging eraan zou kunnen hebben.

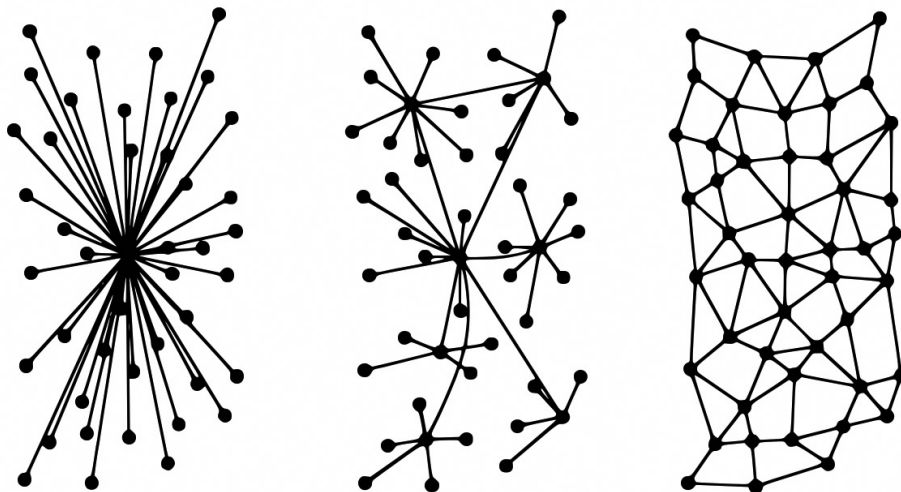
Tekst door Roodepers met medewerking van Puscii

Wat is cryptotechnologie?

Cryptografie (van het Griekse *kryptós*; geheim of verborgen) is de versleuteling van informatie ter geheimhouding of authenticiteit. Met cryptotechnologie (afgekort als crypto) bedoelen we digitale munten of digitale contracten waarbij de authenticiteit van de transactie door computers bepaald wordt. De meeste stukken over crypto gaan vooral over de techniek, maar eigenlijk is dat niet zo relevant om te weten wat we eraan kunnen hebben. Om het nut van crypto te begrijpen moeten we eerst kijken naar de rol van geld in de economie.

Even terug naar wat economie ook alweer is. In tegenstelling tot wat overheden en economen ons graag doen willen geloven, gaat economie niet over inflatiecijfers, wisselkoersen of rentestanden. Economie (van het Griekse *oikos*; huis, letterlijk huishoudkunde) is in essentie niets anders dan de sociale activiteiten van mensen die iets uit de natuur omvormen tot een nieuw goed. Of je nou een *voku* opzet, een huis bouwt, of je eigen appelmoes maakt, die bruikbare goederen deel of verhandel je met elkaar, waardoor er een economie ontstaat. In elk soort maatschappij is er dus sprake van een economie.

Een kleine gemeenschap kan prima zonder geld functioneren. We ruilen, lenen, en houden onze kredieten bij. Zolang we de mensen om ons heen vertrouwen, is geld niet nodig. Dit was hoe economie functioneerde

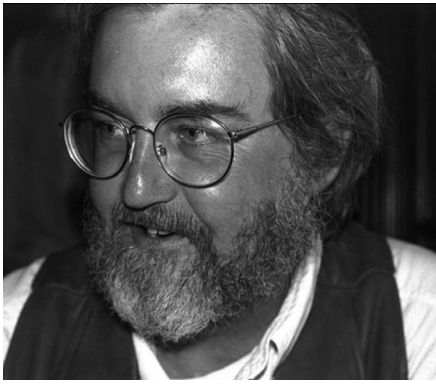
Een gecentraliseerd, gedecentraliseerd en een gedistribueerd netwerk

gedurende het grootste deel van de menselijke geschiedenis, zoals anarchist en antropoloog David Graeber beschrijft in *Debt: The First 5000 years* (Melville House, 2011). Waarde was sociaal bepaald, en gebaseerd op wederzijds vertrouwen.

De eerste officiële waardedocumenten ontstonden in de grote agrarische samenlevingen van Mesopotamië, waar steden honderdduizenden inwoners hadden. Handeldrijven met onbekenden is een stuk lastiger, want hoe vertrouw je iemand die je niet kent? Daarom gaven deze staten kleitabletten met bonnen, waardepapieren en verzegelde contracten uit. Vanaf 600 voor Christus gebruikten staten munten van edelmetalen, en vanaf de zeventiende eeuw werden dat bankbiljetten. Waarde was niet langer alleen gebaseerd op wederzijds vertrouwen, maar in steeds grotere

mate op de macht van de staat. Een macht die weer was gebaseerd op de banken, de politie, en het leger.

Vandaag werkt economie nog steeds zo. De Amerikaanse dollar is niet de wereldmunt vanwege de groene kleur van het biljet of de populariteit van Hollywood, maar simpelweg omdat de Verenigde Staten een economische en militaire supermacht zijn. Met meer dan driehonderd militaire bases buiten het eigen grondgebied kan het land op elk moment militair ingrijpen om haar economische macht te forceren. Zoals we weten gebeurt dat met regelmaat. Ook Nederland gebruikte militaire macht in Somalië, Libië, Irak, en Koeweit om economische belangen te verdedigen. Geld is dan misschien een fictie, maar wel een fictie die geforceerd wordt met staatsgeweld.

Cryptoanarchisme

De wereldeconomie is al zo lang gebaseerd op de macht van staten, dat teruggaan naar een geldloze samenleving zelfs onmogelijk lijkt, tenzij je in een kleine commune gaat wonen. Sommige antiautoritaire denkers zien daarom digitale technologie als dé oplossing om een complex economisch systeem te bouwen buiten de staat om. Een vroege pleitbezorger hiervan was de excentrieke computeringenieur Timothy C. May. Hij schreef in 1988 het *The Crypto Anarchist Manifesto*, waarin hij voorspelde dat cryptografie onze samenleving net zo ingrijpend zou veranderen als de boekdrukkunst.¹ May was geen anarchist zoals de Vrije Bond dat definieert, hij zag cryptoanarchisme als een absolute vorm van vrijemarktkapitalisme zonder de staat. Hij was een fan van Friedrich Hayek (één van de grondleggers van het neoliberalisme) en las graag Ayn Rand. Hij zat op een schietvereniging en deed racistische uitspraken op internetfora.² Hij en zijn volgelingen moet je daarom eerder zien als libertaire kapitalisten met computers.

Eén van zijn volgelingen was Ross

Ulbricht, de bedenker van Silk Road. Dit was een online illegale markt-plaats op het *dark web* die berucht werd door de handel in drugs en wapens. Een andere is Cody Wilson, een notoire cryptoanarchist die wereldberoemd werd door zijn 3D-geprinte wapens. Hij strijdt voor een radicaal vrij wapenbezit en verdiende een vermogen met de verkoop van deze wapens. Hij werkte samen met Amir Taaki aan een *DarkWallet* waarmee anoniem met cryptomunten betaald kan worden. Taaki is een Britse cryptoanarchist en vroege Bitcoin-ontwikkelaar die in Rojava vocht voor de Koerdische YPG.

De ideologie van cryptoanarchisten is dus nogal een ratjetoe. Aan deze ene kant noemt Wilson Pierre-Joseph Proudhon als zijn held, maar tegelijkertijd spreekt hij zijn bewondering uit voor Donald Trump en *alt-right*. Amir Taaki vocht in Rojava, leest Öcalan, en woont in kraakpanden, maar gelooft ook dat alleen een vrije markt de staat omver zal werpen. Ze willen een internet waar bedrijven en overheden geen controle over hebben, en hopen op deze manier autonomie over informatie, politiek en economie te realiseren. Alleen is deze versie van anarchisme niet geïnteresseerd in antikapitalisme, solidariteit of wederzijdse hulp.

Bitcoin en de Blockchain

In 2008 bedacht iemand onder het pseudoniem Satoshi Nakamoto een concept voor digitaal geld genaamd Bitcoin. Het idee was om een digitale munt te creëren waar banken en overheden geen invloed op konden

Deze versie van anarchisme is niet geïnteresseerd in antikapitalisme, solidariteit of wederzijdse hulp.

uitoefenen. Maar hoe kunnen mensen een digitale munt vertrouwen die niet is gebaseerd op sociaal vertrouwen en ook niet op de macht van de staat? Bitcoin loste dat op met technologie; het vertrouwen werd gebaseerd op wiskunde en de kracht van het netwerk.

Hoe werkt dat? Elke computer in het Bitcoin-netwerk is getuige van elke transactie zodat er niks gestolen kan worden. Als tweede vertrouwensvorm wordt een ingewikkelde cryptografische berekening gebruikt zodat niemand transacties kan vervalsen. Elke transactie wordt vervolgens vastgelegd in een digitaal kasboek (de blockchain) waar niemand het meer kan uitwissen. Deze technologie is de basis voor alle crypto. Waar economische waarde initieel dus was gebaseerd op wederzijds vertrouwen, en daarna op staatsmacht, is economisch vertrouwen hier gebaseerd op technologie.

Gedecentraliseerde netwerken

Sommige anarchisten voelen zich aangetrokken tot crypto omdat het een gedecentraliseerd alternatief biedt voor onze centraal aangestuurde economie. Alleen technisch gezien was het hele internet altijd al decentraal. Het internet werd in 1969 bedacht door het Amerikaanse ministerie van Defensie als een computersysteem wat een nucleaire aanval kon overleven, en daarom heeft het met opzet geen centrale aansturing. Helaas werd het internet snel ge-commercialiseerd en een halve eeuw later is het merendeel in handen van een klein aantal bedrijven. Enerzijds zijn we voor de toegang tot internet afhankelijk van een handvol providers en telecombedrijven, anderzijds zijn het bedrijven als Amazon, Apple, Meta (voorheen Facebook), Microsoft en Google die vrijwel alle grote platforms, servers, en onderzeese kabels bezitten. Deze bedrijven moeten op hun beurt de wetten van de overheid volgen, en zo kunnen overheden het

internet censureren of zelf afsluiten als ze dat nodig vinden. Dit gebeurt regelmatig in landen zoals Rusland, China, Turkije en Iran. Hiermee zijn we terechtgekomen in een realiteit die haaks staat op het idee van een vrij internet, dat wil zeggen, een internet vrij van censuur en surveillance door overheden en bedrijven.

Crypto-bros

In de beginjaren van Bitcoin zagen cryptoanarchisten een revolutionair potentieel in crypto, maar al snel ging het een hele andere kant op. Omdat Bitcoin wordt verhandeld op online beurzen is de waarde afhankelijk van de vraag. In 2009 begon Bitcoin (BTC) met een waarde van \$0 en steeg de waarde van 1 BTC, op het hoogtepunt in 2021, tot \$68.000. Iedereen die er vroeg in had geïnvesteerd werd zo multimiljonair, en zo werd het ook een populaire investering onder reguliere beleggers en durfkapitalisten. Bitcoin wordt daarom ook wel een piramidespel genoemd, omdat iedereen die Bitcoin bezit er baat bij heeft dat anderen ook Bitcoins kopen, wat de prijs weer omhoogstuwt. Nu begrijp je misschien waarom elke Bitcoin-investeerder vaak een evangelist wordt voor crypto, en waarom we op internet overspoeld worden met reclame om te investeren in Bitcoin.

Fijn voor die vroege investeerders kun je zeggen, maar met mij heeft het niets te maken. Helaas is dat niet zo, want met die Bitcoin-miljoenen kopen de crypto-bros huizen, aandelen en ander kapitaal waardoor onze huur, ons eten, en onze energiereke-

ning duurder wordt. Zolang mensen met Bitcoin huizen en andere fysieke spullen kopen, betalen we daar allemaal aan mee. In de recente HBO docuserie *The Anarchists* (2022) zien we een groep ultrarijk crypto-bros uit de VS en Canada, die naar Mexico vlucht om belasting en vervolging te ontlopen, wonend in grote villa's in Acapulco (bijgenaamd Anarchapulco) terwijl ze cocktails drinken aan het strand. Dit zorgt er helaas voor dat dit soort libertaire kapitalisme wordt verward met echt anarchisme.

Er bleek nog een ander probleem met Bitcoin te zijn. Nieuwe digitale munten worden gecreëerd door computers die ingewikkelde berekeningen moeten oplossen. Alleen worden deze berekeningen met de creatie van elke nieuwe Bitcoin steeds lastiger, waardoor peperdure server farms worden gebouwd die dag en nacht staan te rekenen. Inmiddels verbruikt Bitcoin net zoveel energie als Argentinië, en is het energieverbruik van één Bitcoin-transactie gelijk aan een ge-

middeld huishouden in de VS per jaar. Crypto-bros worden dus letterlijk rijk door de planeet nog net iets sneller te vernietigen.

Na dertien jaar heeft Bitcoin nog steeds de belofte niet waargemaakt dat het de financiële machtsverhoudingen zou veranderen. Waardecreatie in het kapitalisme gebeurt nog altijd door de uitbuiting van arbeiders, terwijl kapitalisten nog steeds slapend rijk worden met het speculeren in vastgoed, aandelen, en nu dus ook crypto. Banken zijn nu bezig met hun eigen cryptomunten, en de EU werkt aan een Europese cryptomunt. Als staatsrepressie en het kapitalisme niet fundamenteel worden bevraagd, blijft crypto vooralsnog oude wijn in nieuwe zakken.

Alternatieve betaalmiddelen

Als inspiratie voor een autonome economie kunnen we beter kijken naar de geschiedenis van alternatieve betaalmiddelen. Deze, vaak lokale munten, zijn weliswaar klein in

Als staatsrepressie en het kapitalisme niet fundamenteel worden bevraagd, blijft crypto vooralsnog oude wijn in nieuwe zakken.

schaal, maar ze bestaan al lang en er zijn duizenden voorbeelden. Het idee achter een lokale munt of solidariteitseconomie, is dat waarde binnen de gemeenschap blijft. De lokale munt kun je niet bij de Coffee Company of de Albert Heijn gebruiken, maar wel bij de lokale koffietent of de groenteman, en zo wordt de lokale economie ondersteund. Zo versterk je sociaal vertrouwen, en is er minder uitstoot omdat mensen meer lokale producten kopen. Alleen al in Amsterdam heb je de Bijlmer Euro, de Noppes en de Makkie. In Duitsland waren er in 2006 meer dan zestien regio's waar lokale betaalmiddelen gebruikt werden.

Een mooi voorbeeld van een alternatief betaalmiddel zijn de *Labor notes*, bedacht in 1825 door de Amerikaanse anarchist Josiah Warren. Hij vond dat arbeidstijd een veel eerlijker ruilmiddel is dan geld. In zijn winkel, de Cincinnati Time Store, kon je daarvoor betalen met een uur aan arbeid. Producten waren geprijsd naar de hoeveelheid arbeidstijd die de productie had gekost. In zijn simpelheid was dit niet alleen effectief maar ook erg solidair. Zo is een uur werk van een schoonmaker gelijk aan een uur werk van een chirurg, waardoor arbeid van elk mens van gelijke waarde is. Sindsdien staat dit betaalmiddel ook wel bekend als *Timebanking* en wordt het in 34 landen gebruikt.

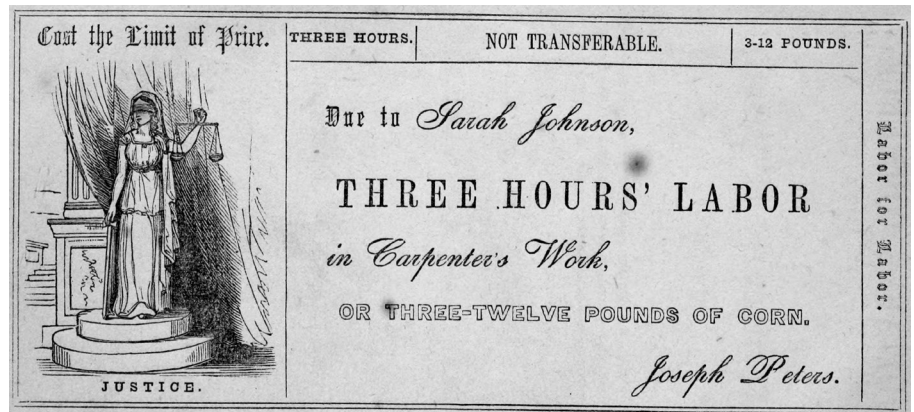
Alternatieve betaalmiddelen worden vaak gebruikt in regio's waar de overheid afwezig is of waar lokale culturen hun autonomie willen uitbreiden naar een lokale economie. Zo wordt in Mexico wordt de *mixuhcas* gebruikt, een combinatie van ruilhandel en een lokale munt waarin bijvoorbeeld twee maïskoeken hetzelfde kosten als een brood, en een avocado net zoveel als een zak bonen, wat weer net zoveel waard is als een uur

werk voor een loodgieter. Mensen in de regio waarderen deze lokale munt omdat de Mexicaanse peso voor hun een symbool is voor het geweld en de kolonisatie van land door multinationals.

Tijdens de Spaanse burgeroorlog gebruikten de anarchistische coöperaties ook alternatieve betaalmiddelen. Vaak werd de peseta afgeschaft en vervangen door vouchers of bonnen die gebruikt konden worden voor eten en andere basisbehoeften. Sam Dolgoff laat zien in *The Anarchist Cooperatives: workers' self-management in the Spanish revolution*

archisten verbrandden bijvoorbeeld stapels papieren geld, maar realiseerden zich niet dat ze er ook wapens van hadden kunnen kopen in het buitenland. Vervolgens werden vooral zilver en goud weer noodgedwongen gebruikt om met het buitenland te handelen. Een lokaal betaalmiddel heeft dus ook zijn nadelen.

In tegenstelling tot de waarde van cryptomunten is de waarde van alternatieve betaalmiddelen in deze voorbeelden echter gebaseerd op sociaal vertrouwen. Dat maakt ze bruikbaar in het dagelijks leven dan Bitcoin (waar je bijna nergens

Labor note, 1846

CNT maardeppapier, 1936-1937

1936-1939 (Black Rose Books, 1973), dat de miljoenen leden van de anarchistische coöperatieven manieren verzonnen om zonder de peseta te kunnen leven. In sommige regio's, zoals Aragón, circuleerden meer dan 250 verschillende soorten alternatieve munten, vouchers, bonnenboekjes en kaarten. Alleen leidde dit ook weer tot een probleem: de handel tussen regio's, collectieven en met het buitenland werd een stuk lastiger. An-

mee kunt betalen), en minder gevoelig voor speculatie of zelfverrijking. Een solidair alternatief voor ons economisch systeem zonder staatsmacht zal dus altijd een mate van sociaal vertrouwen in zich moeten hebben.

Bestaat ethische crypto?

Er zijn serieuze pogingen gedaan om crypto te gebruiken voor non-hiërarchische organisaties, waarvan Faircoin één van de bekendste is. In 2014

bedacht Enric Duran met een aantal radicale hackers de cryptomunt Faircoin voor de Faircoop. Deze internationale coöperatie is voortgekomen uit de Cooperativa Integral Catalana (CIC), een grote coöperatie in Catalonië met meer dan 2.500 leden, een eigen *hacklab*, fabriek, supermarkt en voedselopslag. De Faircoin is een milieuvriendelijke cryptomunt die is bedoeld voor dagelijks gebruik in de coöperatie. Het ging mis toen de munt ook werd aangeboden op cryptoveilingen als speculatieobject. De hoop was om door speculatie geld op te halen, maar helaas nam de waarde van Bitcoin een duikvlucht en trok het andere cryptomunten, waaronder Faircoin, met zich mee. Daarmee werd Faircoin ineens te goedkoop, waardoor de prijzen van producten in de coöp niet meer overeenkwamen met de echte kosten. Sam Dylland en Fabian Frenzel schrijven in hun onderzoek dat het ongelimiteerd speculeren op de munt niet te rijmen viel met het praktische dagelijks gebruik voor de inkoop en verkoop van producten.³

Een ander voorbeeld is Carbon Coin, een theoretisch voorstel voor een cryptomunt uit de roman *Ministry for the Future* (Orbit books, 2020) van Kim Stanley Robinson. Carbon Coin is een cryptomunt waarvan de waarde gekoppeld is aan de verlaging van de uitstoot van broeikasgassen, waardoor het economisch aantrekkelijk wordt minder te vervuilen. Zo zou een kleine boer die voor zichzelf biologische groenten teelt hiervoor Carbon Coins ontvangen, terwijl deze boer in de 'normale economie' niet eens zou meetellen. Ook zouden inheemse stammen die tropische regenwouden beheren daar betaald voor kunnen krijgen, terwijl het nu economisch aantrekkelijker is er palmolieplantages van te maken. Alleen is de vraag of dit in de praktijk niet ook een investeringsvehikel wordt, zoals de handel in emissierechten. Emissiehandel is bedacht in 2005 als een manier om broeikasgasuitstoot te verminderen via de markt. In de praktijk kochten rijke landen echter gewoon emissierechten op van arme landen, om er vervolgens mee te gaan speculeren. Sindsdien is de uitstoot alleen maar toegenomen, terwijl emissiehandelaren zichzelf hebben verrijkt.

Uit de voorbeelden blijkt het nog niet zo eenvoudig om techniek te gebruiken om problemen op te lossen die sociaal of ecologisch van aard zijn. Volgens onderzoeker Rachel O'Dwyer hebben cryptoanarchisten de denkfout gemaakt dat ze techniek verwarren met sociaal vertrouwen. Crypto stelt grote groepen mensen weliswaar in staat samen te werken op basis van techniek, maar er zijn nog steeds *grassroots* organisaties en *community organizing* nodig om solidaire gemeenschappen te bouwen. Daarnaast, zo schrijft ze, is er geen enkel bewijs dat iets wat gedecentraliseerd is of zonder structuur ook automatisch antikapitalistisch is. Sterker nog, kapitalisme heeft laten zien dat het heel goed gedijt zonder centralisatie.⁴

Het kapitalisme heeft laten zien dat het heel goed gedijt zonder centralisatie

Zonder de machtsverhoudingen in de maatschappij te bevragen werd crypto al snel een nieuw vehikel voor de rijken om nog rijker te worden door spaarzame grondstoffen te verbuiken. Daarom moet crypto vooral worden gezien als één van de technologieën die sociale bewegingen kunnen gebruiken, maar die niet per se effectiever of beter is dan anderen. Het internet is nog steeds zeer geschikt voor collectieve productie,

zoals Dmytri Kleiner van de Telekommunisten schrijft. Open-source software zoals Linux en Wikipedia zijn goede voorbeelden van collectief antikapitalistisch werk, waarin waarde gezamenlijk wordt gecreëerd en productiemiddelen in publiek beheer zijn.⁵ Dit laat zien wat er mogelijk is als mensen collectief kennis produceren, en dat kan prima zonder crypto.

Ⓐ

Noten

1. Timothy C. May, *The Crypto Anarchist Manifesto*, (1988), gepubliceerd op: groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/crypto/cypherpunks/may-crypto-manifesto.html
2. Nathaniel Popper, 'Timothy C. May, Early Advocate of Internet Privacy, Dies at 66', op: [nytimes.com/2018/12/21/obituaries/timothy-c-may-dead.html](https://www.nytimes.com/2018/12/21/obituaries/timothy-c-may-dead.html), geplaatst op 21 december 2018.
3. Sam Dylland en Fabian Frenzel, 'The Challenge of Building a Scalable Postcapitalist Commons: The Limits of FairCoin as a Commons-Based Cryptocurrency', *Antipode* vol. 53 nr. 3 (2021) pp. 859-883.
4. Rachel O'Dwyer, 'Blockchain Just Isn't As Radical As You Want It To Be: On how a new administrative technology is being conflated with radical politics', op: longreads.com/2018/02/15/blockchain-just-isnt-as-radical-as-you-want-it-to-be/, geplaatst op: 15 februari 2018.
5. Dmytri Kleiner, *The Telekommunisten Manifesto*, Network Notebooks vol. 3 (2010).

